

Κωνσταντινούπολη, Μνήμη αιώνια: Από τη γενοκτόνο Ρώμη στην πρωτεύουσα του ανθρωπισμού (Στέλιος Κούκος)

/ [Πεμπτούσια](#)

Η Κωνσταντίνου Πόλη -αρχικά Νέα Ρώμη- δεν αποτελεί μόνον έναν γεωγραφικό τόπο. Όπως βεβαίως ισχύει για κάθε πόλη. Πολύ περισσότερο για την Πόλη των Πόλεων, η οποία αναδείχθηκε σε ορόσημο, σύμβολο και μεγάλο «εργαστήριο» πολιτισμού της ανθρωπότητας. (Ίσως μόλις τώρα να αρχίζει η προσπάθεια για την κατανόηση της πολιτισμικής αξίας και σημασίας της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας). Πόλη, αντικείμενο πόθου πολλών λαών και επιδρομέων προς άλωση και κατάκτηση. Και μόνον η περίοπτη θέση της την καθιστά ανεπανάληπτη.

Το διάταγμα της ανεξιθρησκίας του ιδρυτή της νέας πρωτεύουσας του ρωμαϊκού κράτους Μεγάλου Κωνσταντίνου την καθιέρωσε ως την κατεξοχήν αυτοκρατορική πρωτεύουσα του ανθρωπισμού. Την αφιέρωσε μάλιστα στη Θεοτόκο. Την υπέρμαχο στρατηγό, όπως αποδείχτηκε...

Η παλαιά Ρώμη αποκαλυπτόταν ολοφάνερα αιμοσταγής και «γενοκτόνος», με τα χέρια της αλλά και το ίδιο της το σώμα βαμμένα με τα αίματα και τα μαρτύρια των πρώτων χριστιανών. Μήπως ήταν και αυτός ένας από τους λόγους για τον οποίο ο Μ. Κωνσταντίνος μετέθεσε την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας; Άλλωστε εκεί μαρτύρησαν και οι πρωτοκορυφαίοι Απόστολοι Πέτρος -η πέτρα του νέου κόσμου που αναδυόταν αλλά και της εκκλησίας- και ο Παύλος, που αναδείχθηκε σε ακρογωνιαίο «ιδεολογικό» λίθο ολοκλήρου του ευρωπαϊκού και δυτικού πολιτισμού. Ο Απόστολος των Εθνών...

Έτσι για ακόμη μία φορά η σιδηρά Ρώμη και οι Ρωμαίοι θα υποταχθούν πολιτισμικά. Αυτή τη φορά από το χριστιανισμό και εν πολλοίς από το πάντρεμά του με τον ελληνικό πολιτισμό. Έτσι ο νέος πολιτισμός, «εν μέρει εθνικός και εν μέρει χριστιανίζων», όπως θα έλεγε και ο Κωνσταντίνος Καβάφης, θα κυριαρχήσει τους επόμενους αιώνες. Τους καρπούς του θα δρέψουν πληθυσμοί που ζούσαν στην Ευρώπη, στην Ασία και στην Αφρική και οι οποίοι ανήκαν στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία, όπως και ποικίλοι άλλοι λαοί εκτός της αυτοκρατορίας. Είναι γνωστό πως διάφορες χώρες των Σλάβων κάλεσαν μόνες τους τούς σήμερα καλουμένους Βυζαντινούς, για να τους μπολιάσουν στο χριστιανισμό. Με τον τρόπο αυτό επετεύχθη μία επαναστατική, ειρηνική, πνευματική ενοποίηση ολόκληρης της Ευρώπης.

Οι απεσταλμένοι του ρώσου τσάρου Βλαδίμηρου έμειναν εκστατικοί και

εντυπωσιασμένοι από αυτά που έζησαν κατά την παρακολούθηση της θείας λειτουργίας στην καρδιά της κορωνίδας των πόλεων και της αυτοκρατορίας, στην Αγία Σοφία. Η τελευταία ανακεφαλαιώνει εσαεί ολόκληρη τη βασιλεύουσα αλλά και τον «ένδοξό μας βυζαντινισμό». Και μάλιστα την καθιέρωσαν ως αρχιτεκτονικό πρότυπο για τα τεμένη τους οι Οθωμανοί, που κατάφεραν σαν αύριο, στις 29 Μαΐου του 1453, να την κατακτήσουν. Όπως αναφέρει ο τούρκος καθηγητής Cigdem Kafescioglu, «το τζαμί ήταν το αποτέλεσμα της σύνθεσης της οθωμανικής θρησκευτικής αρχιτεκτονικής και της αρχιτεκτονικής της Αγίας Σοφίας». Και συνεχίζοντας αναφέρει: «Το κέντρο δράσης των βυζαντινών δυναστειών, η τοποθεσία που αντιπροσώπευε τη χιλιετή αδιάκοπη σειρά των βυζαντινών αυτοκρατόρων, μετατράπηκε έτσι σε ένα από τα πλέον ισχυρά σύμβολα της οθωμανικής Ισταμπούλ». Και να που για ακόμη μία φορά οι κατακτητές θα κατακτηθούν πολιτισμικά. Όσο για την ίδια την Του Θεού Σοφία, θα παραμείνει μέχρι σήμερα σημείο έριδας και διεκδίκησης...

Αναφορικά με την καθιέρωση της ονομασίας της Κωνσταντινούπολης ως Ισταμπούλ, ο ίδιος ο τούρκος καθηγητής που αναφέραμε πιο πάνω μάς πληροφορεί ότι ο «εξαραβισμένος τύπος της Κωνσταντινούπολης Kostanti-niyye παρέμεινε η επίσημη ονομασία της πόλης ως το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 1923»!

Μία πανέμορφη και αποκαλυπτική έκθεση με τίτλο «Η Κωνσταντινούπολη των Jean Pascal Sebah και Polycarpe Joaillier (1890-1900) από την Τρικόγλειο Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ», που πραγματοποιείται αυτόν τον καιρό στην Αγιορειτική Εστία του δήμου Θεσσαλονίκης μάς μεταφέρει στην Κωνσταντινούπολη του τέλους του 19ου αιώνα. Πρόκειται για μία διαφορετική Πόλη, όπως δεν την έχουμε ξαναδεί, αλλά και μια Πόλη απaráλλακτη, με την ίδια πάντα γοητεία, που σε προσκαλεί να τη γνωρίσεις, όπως την πρώτη φορά. Οι «νέες» πόζες και απεικονίσεις της Κωνσταντινούπολης μάς μεταφέρουν στο μέσα κόσμο της και το πνευματικό της κάλλος, στην απaráμιλλη φυσική ομορφιά της, στην καθοριστική γεωστρατηγική θέση της, στην Πόλη των Ρωμιών και των λοιπών ανθρώπων που την κατοικούν.

Μία έκθεση που επιβεβαιώνει το λεχθέν ότι στην Κωνσταντινούπολη δεν πηγαίνουμε, αλλά επιστρέφουμε!

*** Εισαγωγικό κείμενο στο επετειακό αφιέρωμα της Εφημερίδας «Μακεδονία» (28.5.2017) με τίτλο: Κωνσταντινούπολη, Μνήμη Αιώνια - Φωτογραφική επίσκεψη στην Πόλη του τέλους του 19ου αιώνα**